

Universitätsbibliothek Paderborn

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

VIII. Editionem [...] Hexaplis intextam emendarunt Eusebius, & Pamphilus,
& primi seorsum vulgaverunt. Inde triplex illo tempore editio [...],
Origeniana, Eusebiana, & [...].

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

LIBER TERTIVS.

261

³ Editioni 776, qua erat in Tetraplis Scholia ad limbum aliqua adjectis Origenem discimus ex memorato Codice Marchali, quem habent Claromontani Patres Societatis le-
su: adnotatum enim est ante Ezechielem, librum hunc ex Hexaplis descriptum esse; cor-
rectum vero ad Tetraplorum fidem: postmodum subest: *ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ (ωρίζεις) τοῦ εἰσι-
πολοῦ, καὶ ἐγκατέστησεν ἐπὶ τῷ γῆλα περιθύμην, πάνυ διατοπής τοῦ εἰσιπολοῦ.*
Quae (Tetrapla) iphue (Origenis) manu emendata, & Scholis succincta crasi: unde ego Enstebius
Scholia apposui: Pamphilus & Eusebius emendarunt.

E VIII. Apud multos hanc opinionem percepibusse video, Origenem quo parabilior est emendata à se Editio Seniorum Septuagintæ, edidisse eam seorsum, & ex ingenti Hexaplorum mole exemisse; adeo ut solitaria illa, alterius qua habebatur in Hexaplio unde erat profecta, germana esset, & omni ex parte similis. Ratio istius opinionis valida nulla affertur. Probabilior mihi videtur sententia Iohannis Baptista Morini, viri doctissimi, Editionem illam *sp o* ex Origenianis Hexaplis descriptam ab Eusebio & Pamphilo, & primum evulgatam arbitrantis; juxta illud Hieronymi in Praefat. ad Paralip. ad Chromatum;

Alexandria & Aegyptus in Septuaginta suis Hebreum laudat auctorem. Constantinopolis usque Antiochiam Luciani martyris exemplaria probat. Media inter has provincias Palestinos codices legunt; quos ab Origeno elaboratos Eusebius & Pamphilus vulgaraverunt. Nam cum frequenter exserberentur Hexapla in Ecclesiistarum, doctorumque hominum usum, novis in dies deformatabant fordium iniquinamens; cum praeterritum alterisorum & obelorum adhortationem vel insuper haberent librarij, vel non satis diligenter administrarent: unde ingens incidebat rerum perturbatio, confusus & permisus cum Septuaginta Senum interpretatione Theodosionis additamentis: Misericordia & veritas, inquit Hieronymus in Epistol. ad Sun. & Fretell. obviseretur sibi: & dictis quod in Greco, sibi, non habeatur: id est, ut ab Hebreo euangelio in oratione, id est, Misericordia & veritas concurrent; nec in Hebreo habetur, & apud Septuaginta obelo prenotatum est: que signa dum per scriptorum neolatentiam a plerisque quasi superflua relinquantur, magni in legendis eraboriuntur. Loquitur de editione 6^a, qua Hexaplis inerat. Degenerante ergo magis magisque hac Editione, restituere eam conati sunt Eusebius & Pamphilus, ex ipso *in re exp. p.*, quod erat in Cesariensi Bibliotheca; restitutam vero & seorsum

magna diligentia descriptam publicaverunt. Atque ea Editio Palæstina dicta est. Summo A scilicet applausu fuit excepta, & in Hierosolymæ, aliisque Orientis Ecclesijs decantati cœpta, & libratorum saepe eam in publicos usus exscribentium labore disseminata paſſim ac propagata; cum propter Auctoris famam, & Emendatorum nobilem doctrinam, tum propter operis ipsius dignitatem. Hujus editionis & emendationis luculentum extat monumentum in Codice Renati Marchali, jam saepe laudato; in quo post Ieremiam librum adnotatum est, descriptum eum esse ex Origenis Hexaplis, & emendatum ex Tetraplis manu ipsius exaratis; idque opera Pamphili & Eusebii.

En tibi iam itaque triplex editio Septuaginta Senum; Origeniana hæc quæ in Hexaplis continuebatur; altera privatum edita ab Eusebio & Pamphilo, quæ prioris mercer germa erat; tertia vetus illa quæ Origenis emendationem præcessit, & non seu Vulgata appellata est, quæque multiplex & diversa fuit, ut pote varias passa adulterationes. Non alia autem Septuaginta Interpretum editio usurpabatur vulgo ante Origenem, quem quæ non dicebatur. Hanc appellationem idcirco consecuta erat, quod nulla per Orientem Scripturæ editio frequentiori usu contereretur. Quo factum est, ut editio non unam aliquam & peculiarem Septuaginta Senum editionem notare deinde cœperit, sed ipsam eorumdem Interpretum conversionem generali appellatione significaverit. Rem uno verbo expedio. Vocabulum illud, non generi & speciei commune fuit, ut alia pleræque voces: generi, cum qualecumque ἡρό editionem notavit; speciei, cum ei soli addicta est, quæ ante Origenis emendationem circumferebatur. Speciei tributa est primum, inde ad genus ipsum transivit. Quamobrem aliquando Hieronymus τις δι, ab Origene scilicet emendatos, à non distinguit; aliquando cum ea permixt & confundit. Distinguit quidem in Proœmio ad librum 16. Commentar. in Isaiam. Liquido, inquit, consientes in Ebraico non haberi, nec esse in LXX Interpretibus, sed in Editione Vulgata, que Graece non dicitur. & in toto orbe diversa est. LXX Interpretes signat ab Origene emendatos. Et in Epistola ad Sun. & Fretell. non autem ista, hoc est Communis editio, ipsa est quæ & Septuaginta, sed hoc interest inter utramque, quod non pro locis & temporibus, & pro voluntate Scriptorum veterum corrupta editio est. Ea autem que habetur in Ἑβραιοῖς, & quam non verimus, ipsa est que in eruditorum libris corrupta & immacula Septuaginta Interpretum translatio reservatur. Quidquid ergo ab hac discrepat, nulli dubium est quin ita & ab Hebreorum auctoritate discordet. Confundit vero τις δι cum Vulgata libr. 9. in Isaia 30. 20. Multum, inquit, in hoc loco 70 Editio, Hebraicumque discordant. Primum ego de Vulgata tractabimus. Vulgata editionem appellat τις δι, quorum verba profert: profert autem de Hexaplis. Et in Praefat. Comment. in Daniel. Origenes de Theodotionis opere in editione Vulgata asteriscos posuit. Et in Epistola ad Suniam & Fretell. Licet in Septuaginta & in Hexaplis ita reperiri. Hoc est in Vulgata, & in illa Hexaploma. Vulgata speciatim & proprie dicta utebantur Sunia & Fretella, pia & eruditæ foemina: multum illa à primigenio exemplari deflexerat. Hæ rogarunt Hieronymum, ut plurimorum Psalterij locorum, in quibus Graeca à Latinis dissonabat, legitimam lectionem ex Ebraica veritate sibi traderet. Morem gessit Hieronymus, & prolixam rescripsit Epistolam, ex cuius evolutione discas, quid Vulgatam inter editionem, & illam quæ jacebat in Hexaplis, discriminis interfuerit.

IX. Dum hanc emaculandis Septuaginta Senibus navabant operam Eusebius & Pamphilus; similis cura Hesychium monachum in Ægypto, & Lucianum Antiochiam eodem circiter tempore exercebat. Hi priscam illam Editionem, non dictam, deformem mendis, & sexcentis vitiatam locis mutare in melius aggressi sunt. Adhibitis ergo vetus Vulgata hujus interpretationis exemplaribus rem ita gesserunt, ut recusam ab Hesychio editionem Ægyptus amplæxa sit: quam vero recoxit Lucianus, ab universis probata & usurpata sit regionibus, que Constantinopolim & Antiochiam interjacente; nam Ebraicam etiam veritatem confuluisse fertur, ab eoque emenda. Vetus illa Vulgata nomine ipsius affecta est. Hieronymus in Epistol. ad Sun. & Fretell. In quo breviter illud admonet, ut statim alias esse editionem, quam Origenes & Cæsariensis Eusebius, omnesque Graecia traditores noscet, id est Communem appellant, atque Vulgatam, & à plenissime numeri nonnullis dicitur; alias Septuaginta Interpretationem, que & in Ægyptis codicibus reperiuntur, & à nobis in Latinum sermonem fideliè versata, & Hierosolymæ, atque in Orientis Ecclesijs decantata.

Igitur quintuplex post hanc artatem Septuaginta Interpretum editio habita est; Vulgata vetus, Origeniana, Eusebiana, illa Luciani, & Quinta demum Hesychij. Sed quoniam ex Hexaplis profecta erat Eusebiana, pro una eademque utraque habita est. Quæ vero & non exemplaria supererant, in studiorum bibliothecis delitescebant. Atque ita licet quinque revera extarente hoc tempore editiones, trium duntaxat usus erat in Ecclesijs. Alexandria & Ægyptus, inquit Hieronymus, in Septuaginta satis Hesychium laudat auctorem. Constantinopolis usque Antiochiam Luciani exemplaria probat. Media inter has Provinciae Palestinos codices legunt; quos ab Origene elaboratos Eusebium & Pamphilium vulgaverunt: totusque orbis has in-